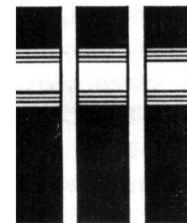




# Vasváry Collection Newsletter



„Vixi, non inutilis”

Dancs Dorka Sára

## „Áldott női kezekkel segítséget nyújtani a magyarságnak” A montreali Hungaria Társadalmi Egyesület Nőszövetségének története és szerepe

Az 1920-as évek jelentős átalakulást hoztak a magyar kivándorlás történetében és az akkori magyar migrációs útvonalak alakulásában. Ezt elsősorban az Egyesült Államok bevándorlási korlátozásai idézték elő, de hozzájárult a párhuzamosan zajló nyitás a kanadai bevándorlási politikában is. Ezen kettős hatás következtében az addig mellékes célszágnak számító Kanada szerepe felértékelődött, és új diaszpóráközösségek is kialakultak. A nyugati, ún. prérítartományok helyett az ország keleti nagyvárosaiban is egyre több magyar telepedett le, Montreal pedig az egyik legnagyobb magyar közösségnek adott helyet ebben az időszakban.<sup>1</sup> Az egyre nagyobb számban érkező magyar bevándorlók (az Egyesült Államokba tartó korábbi nagy hullámhoz hasonlóan) számos egyházi, társadalmi és kulturális szervezetet hoztak létre, melyek fontos szerepet játszottak az otthontól távoli, idegen nyelvi, társadalmi környezetben kialakuló élet megszervezésében, a magyar identitás megőrzésében, a közösségi élet fenntartásában, a későbbiek során pedig az integráció elősegítésében. Ezen szervezetek közé tartozik az 1926-ban alapított montreali Hungaria Társadalmi Egyesület (Hungaria Social Club) is. A társadalmi egyesület a városba ekkor érkező magyar (jelentős arányban férfi) bevándorlók egyik legelső szervezete volt (az ugyanabban az évben alapított Montreali Első Magyar Református Egyház mellett). Azzal a céllal hozták létre, hogy a magyarok számára találkozóhelyet és kikapcsolódási lehetőségeket biztosítson, közösségi, kulturális eseményeket szervezzen és támogassa tagjait. A St. Laurent sugárút magyar negyedében meghatározó helyet töltött

<sup>1</sup> Az ehhez kapcsolódó háttérhez lásd a *Vasváry Collection Newsletter* korábbi számát: Venkovits Balázs, „Pót-Egyesült Államok” vagy a „kivándorlók új Mekkája”? Magyar bevándorlás Kanadába az 1920-as években és a Vasváry-gyűjtemény, *Vasváry Collection Newsletter* 2025/1. (73.). A kanadai bevándorlás kapcsán lásd Dreisziger Nándor és tsai. összegző munkáját: Dreisziger Nándor, M. L. Kovacs, Paul Bödy, Bennett Kovrig, szerk. *Struggle and Hope: The Hungarian-Canadian Experience* (Toronto: McClelland, 1982). A két világháború közötti időszokról: Carmela Patrias, *Patriots and Proletarians: Politicizing Hungarian Immigrants in Interwar Canada* (Montreal: McGill-Queen’s University Press, 1994), illetve Venkovits vonatkozó írásait.

be, előadások, találkozók, a Hungária Futball Klub, magyar vállalkozások helyszíneként, de elsősorban férfiak által szervezett és nekik szánt társas központként.<sup>2</sup>

A 2026-ban alapításának 100. évfordulóját ünneplő szervezet történetét, a montreali magyar közösségben betöltött szerepét készülő és a tervek szerint idén megjelenő kötetek dolgozzák fel részletesebben. Jelen tanulmány célja az egyesület égisze alatt létrehozott nőszövetség eddig alig ismert történetének és tevékenységeinek rövid bemutatása, illetve szerepének vizsgálata a korabeli kanadai magyar közösség életében. A kutatás főként az HSC Nőszövetségének eredeti, ez idáig feldolgozatlan jegyzőkönyveit veszi alapul, és a szélesebb vizsgálgódások előzetes eredményeit mutatja be.<sup>3</sup>

Mivel a Hungária Nőszövetség két időszakban, az 1940-es, valamint az 1960-as években munkálkodott, fontos megjegyezni, hogy Montrealban már ezt megelőzően is létrejöttek hasonló tevékenységeket folytató női szervezetek, melyek közül némelyek már az 1920-as évek végén megkezdték működésüket. Ellentétben az HSC Nőszövetséggel, ezen korábbi szervezetek valamelyik nagyobb egyház keretein belül folytatták munkájukat. Ezek közül említésre méltók a Montreali Első Magyar Református Egyház „legerősebb fenntartóoszlopát”<sup>4</sup> jelentő Bethlen Kata Nőegyesület (1928), valamint a montreali Magyarok Nagyasszonya Egyházközség tagjai által létrehozott Szent Erzsébet Katolikus Nőegylet, amely számos átszervezés után, Magyarok Nagyasszonya Nőegylet néven tevékenykedett.<sup>5</sup> Az ilyen egyesületek célja az volt, hogy közösségbe szervezze a városban élő magyar nőket, összejöveteleket (piknikek, bazárok) szervezzen, egyrészt az egyház, a templom, illetve az arra rászorulóknak javára pénzt gyűjtve, másrészt pedig, hogy szórakozási, kulturális programokat biztosítson, vagy éppen magyar ételeket készítsen.<sup>6</sup> Az egyházak és a magyar közösségek életében kiemelt szerepet tölthettek be, ugyanakkor a tevékenységeik a nőkre vonatkozó korabeli normákat is tükrözték, melyek bizonyos szempontból korlátozták az általuk végezhető feladatokat.<sup>7</sup> Mindezzel összefüggésben érdemes megjegyezni, hogy bár az HSC működésének kezdetén felmerült a nők részvételének/tagságának kérdése, a Hungária Nőszövetség csak 14 évvel a klub megalapítása után jött

---

<sup>2</sup> A montreali magyarok által az elmúlt száz évben létrehozott magyar szervezetek, egyesületek megtalálhatóak a Debreceni Egyetemen létrehozott interaktív térképen, amely elérhető a <https://humtl.unideb.hu/> oldalon. Ezen az oldalon a Hungária Társadalmi Egyesületről és annak különböző csoportjairól is találhatunk adatokat, fényképeket.

<sup>3</sup> Az egyesület jegyzőkönyveinek és egyéb anyagainak feldolgozását Venkovits Balázs kezdte meg 2025-ben a Klebelsberg Kuno-ösztöndíj támogatásával. Az anyagok elemzését követően az egyesület százéves évfordulója alkalmából centenáriumi kiadvány is készül, amely a tervek szerint 2026 végén kerül publikálásra.

<sup>4</sup> Fehér Mihály, szerk., *A Montreali Magyar Református Egyház Jubileumi Emlékkönyve* (Town of Mount Royal: Az Egyház Presbitériuma, (1966), p. 25.

<sup>5</sup> Magyarok Nagyasszonya Egyházközség, *Magyarok Nagyasszonya Egyházközség 1928–1978* (Montréal: Magyarok Nagyasszonya Egyházközség, 1978)

<sup>6</sup> A nőszervezetekről szintén további információ található a fent hivatkozott honlapon.

<sup>7</sup> Egy 1930-as beszámoló szerint például a montreali magyar szervezetek találkozóján a nőszervezeteket is férfiak képviselték: „Magyar Montreal”, *Kanadai Magyar Újság*, 1930. február 20. p. 2.

létre. Az egyházi szervezetek esetében a nőegyleteknek erősebb hagyománya volt, míg a Hungária Társadalmi Egyesületben ekkoriban döntően a férfiak domináltak a szervezet vezetésében és a döntéshozatalban is. A nők kezdetben csupán tiszteletbeli tagokként kapcsolódhattak az egyesülethez – a férfi tagok hozzátartozóiként –, így tényleges, tevékeny tagsággal nem rendelkeztek, viszont bizonyos eseményeken (például banketteken) ők is részt vettek.<sup>8</sup>



*A Hungária Társadalmi Egyesület 10 éves évfordulójának alkalmából szervezett bankett, amelyen a férfi tagok női hozzátartozói is részt vettek (kép forrása: Hungária Társadalmi Egyesület)*

Az HSC Nőszövetség működésének két időszakából egy-egy jegyzőkönyv maradt fenn. Az első 1940 és 1947 között íródott, míg a második az 1967-től 1970-ig tartó újraszerveződés eseményeiről számol be. Mindkettőbe kézzel jegyezték fel rendszeresen a nőszövetség gyűlésein felmerülő témákat, illetve leveleket, újságcikkeket is csatoltak hozzájuk, így kifejezetten értékes forrást biztosítva a jövő számára. Bár az első jegyzőkönyv utolsó feljegyzése megnevezi a szövetség felfüggesztésének okát, érdekes módon a második jegyzőkönyv váratlanul szakad félbe, melynek oka eddig nem ismert. A továbbiakban ezen jegyzőkönyvek áttekintésén keresztül ismerhetjük meg a Hungária Nőszövetség tevékenységét és működését.

Az 1940–1947-es korszakot nagyban meghatározta a második világháború, és talán nem véletlen, hogy éppen ekkor alakult meg első alkalommal a nőszövetség is. A kanadai magyarság helyzetét a konfliktus pusztán tényén felül az is különösen megnehezítette, hogy 1941-ben Kanada hadat üzent Magyarországnak, ami a Kanadában élő magyarokat is nehéz helyzetbe hozta, hiszen a szülőföld iránt

<sup>8</sup> Hungária Social Club, *Jegyzőkönyv*, 1927. november 3., kézirat, Montréal.

érezett aggodalom mellett a Kanada iránti lojalitás kifejezése is fontossá vált. Utóbbit a Hungária Társadalmi Egyesület is kiemelten fontosnak tartotta.

Ezen nehéz időszakban született meg az az elhatározás, hogy a Hungária keretein belül egy nőszövetség jöjjön létre, mely „áldott női kezekkel segítséget nyújtana a magyarságnak.”<sup>9</sup> Így 1940 végére hivatalosan is megalakult a Hungária Nőszövetség. Legfőbb célja a montreali magyarság segítése lett, de jól tükrözi a korabeli integrációs törekvéseket is, egyszerre hangsúlyozva a magyarországi kapcsolat és kötődés fontosságát, valamint a Kanada iránti hűséget. Küldetésükről így írtak a november 24-ei alakuló gyűlésükön felvett jegyzőkönyvben:

Kürthy Ferencné<sup>10</sup> [...] felhívja figyelmünket arra, hogy sohasem volt olyan szükség az összetartásra, mint éppen ma. Buzdít bennünket, hogy igyekezzünk összehozni a montreali magyar nőket, hogy ez a most alakuló Nőszövetség ezáltal minél erősebb legyen. Magunkat kiépítve hasznára lehessünk a montreali magyarságnak és fogadott Hazánknak. Legyen ennek a Nőszövetségnek minden tagja bátor, erős, kitartó, hogy ez a Nőszövetség egészséges életet árasszon maga körül, ahol sok elcsüggedt szomorú magyar szív találjon felüdülést.<sup>11</sup>

Érdeemes felhívni a figyelmet a jegyzőkönyv szóhasználatára. Azon felül, hogy megfogalmazásuk egy általánosan erős küldetés- és kötelességtudatot tükröz, Kanadára „fogadott Hazánk” néven utalnak, jelezve az új otthonuk iránti elkötelezettségüket is. Mindezt a következő sorokban is kimondják: „Szabó Lenke<sup>12</sup> arra hívja fel figyelmünket, hogy mutassuk meg fogadott Hazánk iránt érzett tiszteletünket és ragaszkodásunkat [...]”<sup>13</sup> A lojalitás ilyen jellegű kifejezése fontos volt annak érdekében is, hogy ne „ellenséges külföldiként” tekintsenek a kanadai magyarságra.

A gyűlések viszonylag rövid és célratoró mivolta szintén arról árulkodik, hogy a tagok legfőképpen a küldetésük minél rendezettebb formában való kivitelezésére törekedtek, így nem igazán volt helye más témáknak vagy esetleges vitáknak az értekezéseik során. A Nőszövetség feljegyzései többek között ebből a szempontból is ellentétben állnak a Hungária Social Club 1920-as években induló – akkor még szinte kizárólag munkásosztálybeli férfiak részvételével zajló – gyűléseinek

---

<sup>9</sup> Hungária Social Club Nőszövetség, *Jegyzőkönyv*, 1940. november 18., kézirat, Montréal. A továbbiakban HSC Nőszövetség jegyzőkönyv.

<sup>10</sup> A Hungária Social Club Nőszövetségének elnöknője 1940-től 1941-ig

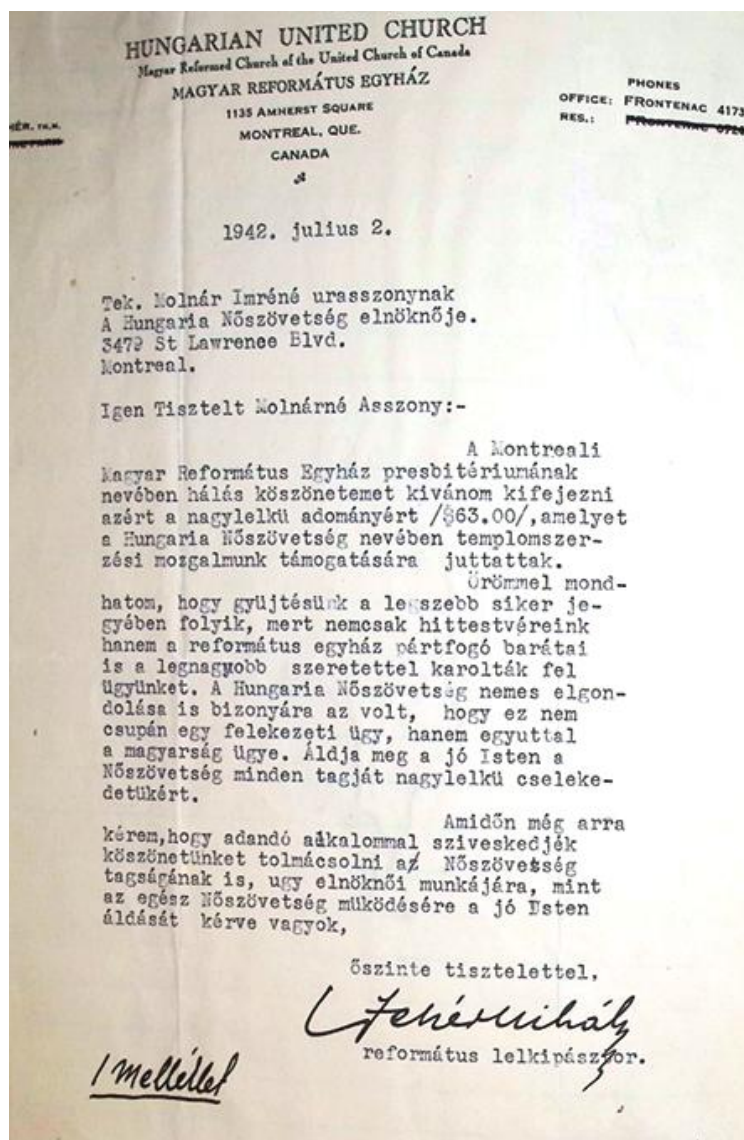
<sup>11</sup> HSC Nőszövetség jegyzőkönyv, 1940. november 24.

<sup>12</sup> A Hungária Social Club Nőszövetségének jegyzője

<sup>13</sup> HSC Nőszövetség jegyzőkönyv, 1940. november 24.

jegyzőkönyveivel, melyek gyakran számolnak be vitákról, sőt néha tettelegesséig fajuló konfliktusokról.<sup>14</sup>

Ami a Hungária Nőszövetség tényleges tevékenységeit illeti, azok valóban megfeleltek a fent tárgyalt céloknak. Rendszeres elfoglaltságaik közé tartozott a magyar közösség otthon vagy Montreal valamelyik kórházában betegeskedő tagjainak meglátogatása, illetve megajándékozása. Karitatív tevékenységeik részeként gyakran adakoztak is, például a Kanadai Vöröskeresztnek, melynek munkáját rendszeresen támogatták. Bár a Hungária társadalmi szervezetként hivatalosan egyik egyházat sem képviselte, nem egyszer megtörtént, hogy a Nőszövetség felkarolta Montreal magyar egyházközösségeinek ügyeit. Mindezt azért tették, mert úgy vélték, ezen közösségek szintén a magyarság érdekeit képviselik. 1942-ben például a református egyházközösség templomvásárlási törekvéseit segítették pénzadományukkal. Köszönőlevelében Fehér Mihály lelkész is így fogalmazott: „A Hungária Nőszövetség nemes elgondolása is bizonyára az volt, hogy ez nem csupán egy felekezeti ügy, hanem egyúttal a magyarság ügye.”<sup>15</sup> Szintén 1942-ben a római katolikus közösség is részesült a Nőszövetség támogatásából, mikor „Magyar házuk” megépítéséhez a szervezethez fordult segítségért.<sup>16</sup> Ezen a ponton fontos



Fehér Mihály lelkész köszönőlevele, 1942

<sup>14</sup> Erről részletesen lásd például: Carmela Patrias: *Patriots and Proletarians: Politicizing Hungarian Immigrants in Interwar Canada*. Montreal: McGill-Queen's University Press, 1994.

<sup>15</sup> HSC Nőszövetség jegyzőkönyv, 1942. július 2.

<sup>16</sup> HSC Nőszövetség jegyzőkönyv, 1942. november 8.

kiemelni, hogy a szövetség mindkét esetben ugyanakkora pénzüsszeggel támogatta a felekezetek gyűjtését, nem téve köztük különbséget.

Érdeemes megjegyezni, hogy bár a Hungária Nőszövetség valóban nem volt egyházi szervezet, a tagok életében mégis fontos szerepet játszott a vallás. Mindezt jól mutatja, hogy első gyűléseiket gyakran imádsággal (vagy éppen a Himnusz eléneklésével) kezdték meg. Legelső iratukban, az 1940. november 18-án még külön lapra írt Elő-Jegyzőkönyvben pedig a „mustármag elvetetett” bibliai hasonlattal utalnak az akkor még igen szerény, szerveződő félben lévő közösségükre.<sup>17</sup> Ahogy lentebb

látni fogjuk, a tagok gyakran a felekezeti nőszervezetekben is aktív szerepet vállaltak.

Ahhoz, hogy az említett adományokat elő tudja teremteni, a Hungária Nőszövetség különféle eseményeket szervezett, melyeknek bevételéből finanszírozta jótékony munkáját. Ezen események nagyrészt bálókból (például szüreti bálókból) és műsoros délutánokból vagy estélyekből álltak. Az utóbbiak során különböző táncos műsorokat vagy színdarabokat adtak elő, általában nagy sikerrel. A „fogadott Haza” szokásainak felvételére és az integrációra irányuló törekvések kitűnő példái voltak a Halloween megünneplésére rendezett bálók.<sup>18</sup>

A transznacionális kötődéseket jól mutatja, hogy saját montreali közösségük mellett az anyaország magyarságának is igyekeztek a segítségére lenni a háborús időszakban, bár a két ország szembenállása miatt mindez nem mindig zajlott akadálytalanul. Erre a legjobb példa az



*Meghívó a Hungária Nőszövetség által szervezett 1945-ös szüreti bálra, melynek teljes bevételét a magyar árva gyerekek javára fordította a szervezet*

<sup>17</sup> HSC Nőszövetség jegyzőkönyv, 1940. november 18.

<sup>18</sup> HSC Nőszövetség jegyzőkönyv, 1942. október 18.

internált magyar tengerészek esete, akiknek a Nőszövetség 1941 decemberében tervezett „karácsonyi szeretet csomagokat” küldeni. Bár honfitársaik ünnepi alkalomból történő megajándékozását a szervezet tagjai támogatták volna, ezt az ötletet később politikai okokra hivatkozva elvetették, „nem akarva azt, hogy valakinek még csak gondolatban is az a meggyőződése legyen, hogy a Hungaria Nőszövetség fogadott Hazája és annak törvényeivel szemben, nem kíván hűséges lenni.”<sup>19</sup>

A háború vége felé gyűjtöttek továbbá a magyarországi árvák és özvegyek számára, valamint a Hungaria Nőszövetség képviseltette magát az 1945. augusztus 12-én Hamiltonban megszervezett országos konferencián is, melyet a „magyar nép egységes segítése céljából” tartottak, és amely során létrejött a Kanadai Egységes Magyar Segélybizottság.<sup>20</sup>

Az HSC Nőszövetség munkájának fontosságáról és megbecsültségéről tanúskodnak a jegyzőkönyvhöz csatolt köszönőlevelek, melyeket a szervezet a meglátogatott betegektől, a támogatott egyházközösségek vezetőitől, vagy a Vöröskeresztől kapott; valamint a *Kanadai Magyar Újság*ban megjelent, szintén jegyzőkönyvhöz csatolt cikkek, melyek a Nőszövetség által szervezett eseményekről számolnak be.

**A Hungaria Nőszövetség egy éves évfordulója**

Montrealban, a H.T.E. kebelében működő Hungaria Nőszövetség január 25-én műsoros délután keretében ünnepelte meg egy éves működésének jubileumát. A lelkes műkedvelő csoport, színre hozta, Bus Fekete Lászlónak „Vitéz tanár ur” című egy felvonásos, és Lőrinc Miklósnak, „Ég a negyedik emelet” című egy felvonásos bozótját.

Szereplők voltak: Zékány Viktorné, Csendes Mariska, Körösi Bözsike, Regán Erzsike, Karászi László, Palotay Valér. A szereplők nagyszerű játékát a közönség lelkes tapsokkal honorálta. A rendező fáradságos munkáját Bódy Istvánné látta el nagy hozzá értéssel. Kitűnő sugónak bizonyult Miletics Jenőné. Voltak magán számok is. Bódy Margit kellemes hangon 2 szép magyar dalt énekelt. Regán Ilonka, Dancs Jolánnal díszes kosztümben cigány táncot mutattak be, amely olyan nagyszerű volt, hogy megkellett ismételnők. Festői képet nyújtott a diszmagyarba öltözött négy bájos leány. Ugymint Szabó Gizike, Karászi Bözsike, Bódy Margit, Juhász Ilonka. Magyar táncukkal sok tetszést arattak. Zékány Viktorné kuplékat adott elő. Szabó Lenke köl-

teményeket szavalt, és végül Czinke János édes bus magyar nótáiban gyönyörködtünk. Az ünnepély az angol himnusz elneklésével fejeződött be.

Február 8-án tartotta a Nőszövetség tisztújító gyűlését. Elnöknő lett Molnár Imréné. Bódy Istvánné alelnök, Miletics Jenőné pénztárnok, Zékány Viktorné titkár, Szabó Lenke jegyző, Penczu Józsefné vigalmi elnöknő, Bambach Györgyné, Karászi Péterné ellenőrök. A pénztári jelentésből kitűnik, hogy az a lig egy évi működést siker koronázta. A tiszta bevétel, \$252.79. Ebből a Nőszövetség vezetősége a Vöröskereszt áldásos munkájának támogatására \$50 adományozott. Így jelenlegi vagyonuk \$202,79. Ezuton mond köszönetet a vezetőség Bambach Györgyné tagtársnőnek, tagtársnőnek, azért a művésziesen horgolt asztalterítőért, amelynek kisorsolása \$20 jövedelmezett. Köszönet végül Montreal magyarságának szíves pártfogásáért. A Hungaria Nőszövetség ezután is a montreáli magyarság becsülését és szeretét fogja tartani, fáradságos munkájának legszebb és legdrágább jutalmául.

A vezetőség nevében:  
Mindszenti Szabó Lenke.

*A Kanadai Magyar Újság* cikke, mely a Nőszövetség egyéves fennállásának megünneplésére rendezett műsoros délután eseményeiről számol be, 1942

<sup>19</sup> HSC Nőszövetség jegyzőkönyv, 1941. december 14.

<sup>20</sup> HSC Nőszövetség jegyzőkönyv, 1945. augusztus 12.

Bár tevékenységükkel valóban a montreali magyarság hasznát szolgálták, a Hungária Nőszövetség az 1947. április 20-ai gyűlésén kénytelen volt munkáját bizonytalan időre felfüggeszteni.<sup>21</sup> Ennek a legfőbb magyarázata az egyre fogyatkozó számú tagság volt, melynek okai tisztázatlanok. Feltételezhetően a szövetség taglétszámának csökkenéséhez hozzájárulhatott az a már említett tény, hogy ekkor Montrealban már működtek más, felekezeti alapon szerveződő nőszervezetek is, melyek az HSC Nőszövetségéhez képest jóval korábban vagy azzal párhuzamosan jöttek létre és folytatták működésüket. Az ezen nőszervezetek feljegyzéseit vizsgálva felfedezhetjük, hogy voltak olyan hölgyek, akik egyházközösségeiken belül szintén aktívan tevékenykedtek a Hungária mellett. Mindez arra enged következtetni, hogy mire a Hungária Nőszövetség megalakult, azok a nők, akik ilyen jellegű szervezethez akartak csatlakozni, már korábban megtették azt, és idővel az egyházak nőszervezetei nagyobb megtartó erejűnek bizonyultak. Másik ok lehetett a világháború lezárása, az azt követő időszak társadalmi és politikai változásai, illetve az ellátandó segélyezési feladatok átalakulása. A szervezet azonban nem tűnt el örökre. A Hungária Social Club Nőszövetségének második korszaka 1967 és 1970 között zajlott. Mivel ez az időszak nagyjából az elsőnek a felét teszi ki, így nem meglepő módon a fennmaradt jegyzőkönyv is körülbelül fele olyan hosszúságú, mint az előző. A viszonylagos rövidegség azonban nem jelenti azt, hogy ne lettek volna említésre méltó történések ebben a korszakban is.

Az első, szervező ülésre 1967. február 12-én került sor, mely a Hungária Social Club akkori elnökének, Soós Lászlónak a köszöntő szavaival vette kezdetét. Soós László elnök a beszédében arra kérte a megjelent hölgyeket – akik közül többen is tagjai voltak az előző nőszervezetnek – hogy „ismét szervezkedjenek új női tagozattá s azt a nemes munkát, amit valamikor 20 évvel ezelőtt abba hagytak, ismét folytassák.”<sup>22</sup> Az elnök beszédében a régiék mellett új célokat is megfogalmazott: „Ma nemcsak a szegények, özvegyek és árvák segélyezésével kell foglalkozni, hanem a magyar nyelv, a magyar szó és a magyar nemzeti kultúra ápolása és fejlesztése terén vár igen fontos munka a nőkre.”<sup>23</sup> Amint az ebből a gondolatból is látszik, az előző korszak háborús megpróbáltatásaival ellentétben, az 1960-as évek végén a karitatív tevékenységek mellett a magyar kultúra és identitás megőrzése kapott kulcsszerepet a montreali magyarság életében, amely különösen fontos volt a már Kanadában született és felnövekvő új generáció szempontjából is. Ez a motiváció abban is megmutatkozik, hogy az új szervezet első tevékenységei közé tartozott a nehéz anyagi helyzetben lévő montreali Magyar Rádió

---

<sup>21</sup> HSC Nőszövetség jegyzőkönyv, 1947. április 20.

<sup>22</sup> HSC Nőszövetség jegyzőkönyv, 1967. február 12.

<sup>23</sup> HSC Nőszövetség jegyzőkönyv, 1967. február 12.

ügyének felkarolása, mivel az magyar nyelvű adása révén, szintén szerepet játszott a nyelv és kultúra ápolásában.

Idővel a Nőszövetségnek új és konkrétabb célja lett egy otthon létrehozása a család nélküli idős magyar nők számára „Idős Hölgyek Otthona” néven, amely törekvés megvalósítása érdekében a tagok elkezdtek nagyobb hangsúlyt fektetni a szervezet tőkájének gyarapítására.<sup>24</sup> Éppen ez okból kifolyólag ebben az időszakban az 1940-es évekhez képest a szövetség adakozó tevékenységei viszonylagosan háttérbe szorultak, bár bizonyos mértékben még továbbra is jelen voltak.

A Hungária Nőszövetség bevételeinek növelését, az első nőszövetséghez hasonlóan, különféle események rendezésével kívánta elérni. Ezen események azonban már más jellegűek voltak, mint az első szervezet idején. A különféle bálakat és műsoros rendezvényeket a piknikek és bingóestek váltották fel. Itt érdemes kitérni arra a jelentős változásra is, hogy az 1960-as évek végén, a Hungária Social Club férfi tagjai és a Nőszövetség között sokkal nagyobb együttműködés volt tapasztalható, mint az 1940-es években. Többször is megesett, hogy közösen szerveztek eseményeket. A piknikeket például a Hungária Sport Egylettel karöltve bonyolították le.<sup>25</sup> Az sem volt ritka, hogy az HSC férfi tagjai közül néhányan – főleg a Nőszövetség tagjainak férjei – jelen voltak a Nőszövetség ülésein, és olykor fel is szólaltak ott. Ami a gyűlések hangulatát illeti, azok melegebb, családiasabb légkörben teltek, mint a korábbi években. Többször említésre kerül a jegyzőkönyvekben, hogy a fontosabb kérdések és a rendezvények részleteinek megbeszélése után a tagok még a helyszínen maradtak beszélgetni és kávézni. Így elmondható, hogy nagyobb volt a közösségépítésbe fektetett erő, mint a régi szervezet idején.

1970 őszén azonban mégis nézeteltérések támadtak a Nőszövetség és az HSC férfi tagjai között. A konfliktus főként abból eredt, hogy a Nőszövetség az HSC alosztályaként bejegyezve kevesebb autonómiával rendelkezett, így a férfiaknak beleszólásuk volt az ő ügyeikbe, az anyagiakat is beleértve. A hölgyek nehezményezték továbbá a közös szervezésű rendezvényekkel járó feladatok és az azokból befolyó bevételek elosztásának aránytalanságát is. Fontos kiemelni, hogy a Nőszövetség hangsúlyozta, „próbál közös nevezőre jutni a Férfi Hungária Club vezetőségével, hogy továbbra is együtt dolgozzunk és megegyezzünk mindenben.” Emellett elhatározták: „ha lesz gyűlés a férfiaknál, Nőszövetségi tagok is részt óhajtanak venni, kérdéseink vannak mellyel tisztába akar lenni a Nőszövetség.”<sup>26</sup> Mindezek arra utalnak, hogy a Nőszövetség a felmerülő problémákat békés úton kívánta rendezni, miközben saját érdekeit egyre határozottabban igyekezett képviselni. Ezen törekvések eredményessége nem ítéltető

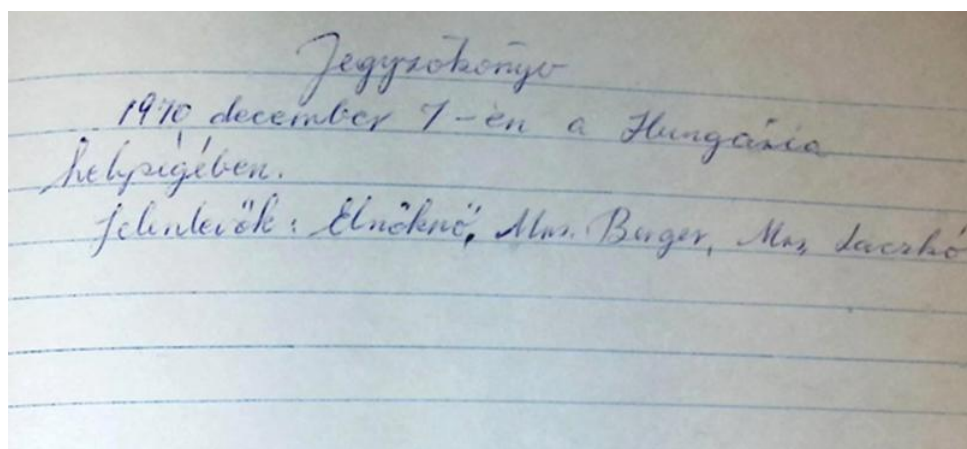
---

<sup>24</sup> HSC Nőszövetség jegyzőkönyv, 1967. március 5. ; HSC Nőszövetség jegyzőkönyv, 1970. január 12.

<sup>25</sup> HSC Nőszövetség jegyzőkönyv, 1967. május 3. ; HSC Nőszövetség jegyzőkönyv, 1967. május 31.

<sup>26</sup> HSC Nőszövetség jegyzőkönyv, 1970. szeptember 14.

meg egyértelműen, ugyanakkor nem kizárt, hogy a konfliktus szerepet játszhatott a szervezet későbbi felbomlásában. November 2-ai gyűlésükön még említést tettek arról, hogy egy következő piknik megszervezésében való részvételt csak bizonyos feltételek mellett vállalnának el, majd felolvasták újonnan elkészült alapszabályukat. Ugyanezen gyűlés végén megbeszélték, hogy legközelebb december 7-én találkoznak.<sup>27</sup> Decembéri gyűlésüket valóban meg is kezdték, azonban különös módon az arról készült bejegyzés a jelenlévő tagok felsorolása közben félbeszakadt és soha nem folytatódott.<sup>28</sup> Így a Hungária Nőszövetség ezt követő sorsa, valamint megszűnésének körülményei továbbra is ismeretlenek, folyamatban lévő kutatásaink remélhetőleg ezekre is fényt derítenek.



*A Hungária Nőszövetség utolsó, 1970. december 7-én megkezdett jegyzőkönyvi bejegyzése, mely a jelenlévő tagok neveinek felsorolása közben félbeszakadt*

Összességében elmondható, hogy a montreali Hungária Social Club Nőszövetségének története jól tükrözi a kanadai magyar diaszpóra változó szükségleteit és önszerveződési formáit a 20. században. A két működési időszak eltérő hangsúlyai – a háborús időszak karitatív tevékenységei, valamint a későbbi évek kulturális és közösségépítő törekvései – azt bizonyítják, hogy a szervezet tagjai képesek voltak alkalmazkodni a körülményekhez, mindvégig megőrizve elkötelezettségüket a montreali magyarság iránt, egyensúlyozva az ó- és újvilági kötődések között. A fennmaradt források töredékessége számos kérdést nyitva hagy, és indokoltá teszi további kutatások végzését, amelyek nemcsak a Nőszövetség történetének részletesebb feltárásához, hanem a kanadai magyar közösségek múltjának mélyebb megértéséhez is hozzájárulhatnak.

<sup>27</sup> HSC Nőszövetség jegyzőkönyv, 1970. november 2.

<sup>28</sup> HSC Nőszövetség jegyzőkönyv, 1970. december 7.